**Довідник для тимчасово заарештованих, засуджених,
тих, хто відбуває покарання та іноземців**

Цей довідник має на меті допомогти у зрозумінні прав та обов'язків ув'язнених під час їхнього перебування у в'язниці. У нього неможливо помістити всю інформацію, пов'язану з відбуванням покарання у вигляді позбавлення волі або тимчасового арешту, тому, якщо щось буде незрозумілим, слід спитати посадову особу або працівника пенітенціарної служби. Якщо справа не є невідкладною, про проблему слід повідомити вихователя відділення. Якщо справа є дуже нагальною, слід звернутися до в'язничного наглядача або до будь-якої іншої посадової особи або працівника установи, які зобов'язані допомогти.

ПРИБУТТЯ ДО ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ЗАКЛАДУ

В момент прибуття ув'язнений зобов'язаний вказати свої персональні дані (серед іншого ім'я, прізвище, дату та місце народження, професію, колір очей, колір волосся тощо) та надати інформацію про зміну цих даних. Крім того, він вказує дані, що стосуються місця постійного проживання, попередньої судимості, стану здоров'я, а також аліментних зобов'язань, які він має. Ув'язнений також можу бути підданий процедурі, метою якої є ідентифікація, зокрема це може бути: фотографування, зовнішній огляд тіла, взяття відбитків пальців та пред'явлення іншим особам. Документи, гроші та предмети ув'язненого, вказані персоналом в'язниці, підлягають передачі на зберігання. В момент прибуття ув'язнений має право вказати дані осіб, з якими він хоче підтримувати зв'язок. Тимчасово заарештований має право повідомити про місце свого перебування у даний час близьким членам родини або іншім особам, асоціаціям, організаціям та установам (слід вказати адресу), а також своєму захиснику. Крім того, тимчасово заарештований іноземець має право повідомити про місце свого перебування у даний час відповідній консульській установі або дипломатичному представництву.

ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ УВ'ЯЗНЕНОГО БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПІСЛЯ ПРИБУТТЯ

Відразу після прибуття ув'язненого поміщають у тимчасову камеру (на строк до 14 днів). Засуджений, який перебуває у тимчасовій камері, проходить первинний медичний огляд, санітарні процедури та попередні тести з вивчення особистості. Крім того, його ознайомлюють з основними законодавчими актами, що стосуються виконання покарання у вигляді позбавлення волі, та внутрішнім розпорядком слідчого ізолятора. Ув'язненого також ознайомлюють з бланком розрахунку строку виконання покарання.

БЕЗПЕКА

Якщо в камері хтось дошкуляє ув'язненому, ображає його, застосовує проти нього фізичну силу, якщо ув'язнений відчуває себе у небезпеці, якщо його змушують прибирати, прислужувати, якщо в нього забирають речі або використовують їх без його

дозволу, або хтось поводить себе таким чином по відношенню до іншого ув'язненого, у будь-який час слід повідомити про це посадовій особі або персоналу в’язниці. Це можна зробити під час будь-якого виходу за межі камери. У будь-який час можна викликати посадову особу за допомогою призначеного для цієї мети пристрою виклику, який знаходиться на видному місці.

ОСНОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ ОСІБ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Основним обов'язком ув'язненого є дотримання правил, в тому числі внутрішнього розпорядку, встановленого у виправній установі, та виконання наказів безпосереднього керівництва. Під час перебування у виправній установі або слідчому ізоляторі безпосереднім керівництвом по відношенню до ув'язненого є посадові особи та персонал виправної установи або слідчого ізолятора, а також особи, які керують роботою чи іншою діяльністю ув'язненого. Обов'язки ув'язненого, зокрема, включають:

- належну поведінку;
- дотримання особистої гігієни та чистоти в приміщеннях, у яких він знаходиться;
- негайне повідомлення керівництва про власну хворобу та помічені симптоми хвороби, помічені у іншого ув’язненого;
- проходження передбачених правилами обстежень, лікування, санітарних, медичних або реабілітаційних процедур, а також тестів на присутність в організмі психоактивних речовин;
- проходження побіжного огляду та особистого огляду, а також надання можливості проведення і не перешкоджання проведенню інших контрольних перевірок;
- виконання робіт (не поширюється на осіб, звільнених від цього обов'язку згідно із положеннями законодавства) та робіт з прибирання,
- дбайливе ставлення до майна виправної установи/слідчого ізолятора та установи, де ув'язнений виконує роботу;
- проходження ідентифікаційних процедур;
- повідомлення про зміну даних, вказаних при прибутті.

У присутності безпосереднього керівництва та осіб, які здійснюють перевірку виправної установи, ув'язнений приймає положення стоячи.

Ув'язненим забороняється:

- брати участь у неформальних групах;
- використовувати ненормативну лексику та кримінальний жаргон;
- грати в азартні ігри;
- вживати алкоголь та інші одурманюючі речовини;
- відмовлятись від приймання їжі, яку постачає адміністрація, для того, щоб змусити її до виконання конкретного рішення чи дій, а також займатися членоушкодженням або завдавати іншу шкоду здоров’ю, а також схиляти інших або допомагати їм в здійсненні вищевказаних дій;
- наносити татуювання і дозволяти його наносити собі, а також схиляти інших або допомагати їм в здійсненні вищевказаних дій;
- спілкуватися з іншими особами у спосіб, не передбачений положеннями законодавства;

- самовільно змінювати камеру та призначене спальне місце, а також власний зовнішній вигляд у ступені, який унеможливлює ідентифікацію, без згоди директора (стосується засуджених).

СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВІ УМОВИ

Ув'язнений має право, зокрема, на належне - з точки зору підтримання здоров'я - харчування, одяг, побутові умови, приміщення, а також медичні послуги та відповідні санітарно-гігієнічні умови.

Ув'язнений, який знаходиться у виправній установі або в слідчому ізоляторі, отримує щоденне триразове харчування та напої, що мають відповідну харчову цінність, включаючи принаймні один раз на день прийом гарячої їжі з урахуванням виду робіт, що він виконує, та віку засудженого, а також, по можливості – з урахуванням релігійних та культурних вимог. Засуджений, стан здоров'я якого вимагає спеціального харчування, отримує його у відповідності до рекомендацій лікаря. Засуджений, який бере участь у процесуальних діях за межами виправної установи або у інших діях, які вимагають конвоювання, і який з технічних чи організаційних причин не може отримати гарячу їжу, отримує її у вигляді сухого пайка та напою з урахуванням віку засудженого, а також, якщо це можливо, культурних та релігійних вимог.

Ув'язнений має право, як мінімум, три рази на місяць купувати продукти харчування та інші товари, дозволені для продажу у виправній установі, за грошові засоби, які знаходяться у його розпорядженні і зберігаються в депозиті. Після потрапляння у в'язницю ув'язненому дозволяється здійснити першу покупку не пізніше третього робочого дня.

У слідчому ізоляторі та виправних установах закритого та напіввідкритого типу є обов'язковою безготівкова система розрахунків. Всі операції, пов'язані з грошовим обігом, відбуваються без фізичного використання ув'язненими платіжних засобів. Якщо ув'язнений має у депозиті платіжні засоби в іноземній валюті, він має право подати письмову заяву про здійснення їхнього обміну на польську валюту. Ця операція проводиться в банку, який займається обміном іноземної валюти, розташованому найближче до місцезнаходження в'язниці.

Ув'язнений має право раз на місяць отримувати посилку з продуктами харчування, яка включає товари, придбані за посередництвом виправної установи. Засуджений отримує посилку з продуктами харчування після письмового замовлення і покриття витрат, пов'язаних з її підготовкою. Таке замовлення може також зробити хтось з близьких членів родини засудженого.

Крім того ув'язнений з дозволу директора може отримувати посилки з необхідним одягом, білизною, взуттям та іншими особистими речами та засобами гігієни, а після отримання дозволу лікаря – також з ліками; видача ліків здійснюється у відповідності до принципів, встановлених лікарем. Посилки не можуть містити заборонених предметів, психоактивних речовин та товарів, які неможливо перевірити без порушення значним чином їхньої цілісності, а також товарів в упаковці, яка ускладнює їхню перевірку. Посилки підлягають перевірці у присутності ув'язненого.

Ув'язненому дозволяється мати в камері документи, пов'язані з судовим провадженням, в якому він бере участь, продукти харчування, вага яких не перевищує 6 кг, тютюнові вироби, засоби особистої гігієни, особисті речі, годинник, листи та

фотографії членів родини та інших близьких осіб, предмети релігійного культу, канцелярські товари, особисті записи, книги, пресу та настільні ігри.

Начальник виправної установи може дозволити засудженому:

- тримати у камері електро- та електронне обладнання;
- тримати у камері інші предмети, у тому числі такі, що підвищують естетичний рівень приміщення або виражають культурні інтереси засудженого, за умови, що присутність цих предметів не порушує принципи порядку та безпеки, що діють у виправній установі.

Ув'язнений, який знаходиться у виправній установі, не може тримати в камері або передавати у депозит предмети, розміри або кількість яких порушують діючий порядок або ускладнюють конвоювання. Такі предмети повертаються за рахунок ув’язненого особі, установі чи організації, вказаним ним. В обґрунтованому випадку такі предмети можуть бути відправлені за рахунок виправної установи.

Ув'язнений має право отримувати у користування від виправної установи одяг, білизну та взуття, відповідні сезону, якщо він не користується власними. Ув'язненому забезпечуються умови, необхідні для дотримання особистої гігієни, зокрема він отримує від виправної установи постільну білизну та інші засоби для підтримання гігієни та чистоти в камері. Під час проведення процесуальних дій, транспортування та в інших обґрунтованих випадках ув'язнений користується власним одягом, білизною та взуттям, за винятком випадків, коли вони є невідповідними з уваги на пору року, або непридатні до користування, або не відповідають правилам безпеки.

Принаймні раз на місяць ув'язненому надається можливість підстригтися, принаймні раз на тиждень – скористатися гарячою водою для купання. Жінка користується гарячою водою принаймні раз на день, а гарячою водою для купання - два рази на тиждень.

Ув'язнений має право на відпочинок, необхідний для підтримання його здоров'я, зокрема на прогулянку, що триває не менше однієї години та 8-годинний сон протягом доби.

ВНУТРІШНІЙ РОЗПОРЯДОК

Режим нічної тиші діє принаймні з 22.00 до 6.00 - ранкові та вечірні перевірки проводяться в камерах, а також у приміщеннях, у яких перебувають ув’язнені, які працюють. Під час перевірки ув’язнені повинні бути одягненими і стояти так, щоб їх було видно особі, яка проводить перевірку, забороняється брати участь у перевірці маючи на собі лише нижню білизну або піжаму (це правило не поширюється на лікарню та медпункт).

Тривалість купання становить щонайменше 10 хвилин, час спуску води із системи подачі води не повинен бути менше 6 хвилин.

Куріння тютюнових виробів дозволено у камерах, призначених для ув’язнених, які курять, а також у відведених для цього місцях.

Ув'язнений може мати в камері: до 9 літрів напоїв, продуктів харчування вагою не більше 6 кг, до 10 предметів релігійного культу (розміром не більше 250х150 мм), до 5 книг (крім взятих у користування з бібліотеки виправної установи/слідчого ізолятора), пресу загальною вагою до 0,5 кг.

Прохання про візит у лікаря приймаються щодня.

Замовлення на посилки приймаються кожного робочого дня.

МЕДИЧНА ДОПОМОГА

Ув'язненим забезпечується безкоштовна медична допомога, ліки та санітарно-гігієнічні товари. Інформація про дні, години та місце прийому лікарів міститься у внутрішньому розпорядку виправної установи/слідчого ізолятора. Якщо справа дуже нагальна, можна звернутись до наглядача в'язниці або будь-якої іншої го посадової особи чи працівника.

КОНТАКТИ З БЛИЗЬКИМИ ЧЛЕНАМИ РОДИНИ ТА ЗОВНІШНІМ СВІТОМ

Особи, які перебувають у польских виправних установах, мають право спілкуватися із зовнішнім світом. Ув'язнені можуть підтримувати зв'язок зі своїми близькими родичами шляхом листування, телефонних розмов, посилок, грошових переказів, побачень.

Деякі ув'язнені отримують перепустки, але це залежить від багатьох факторів, які ув'язненому роз'яснює вихователь. Рамки контакту, а також спосіб та процедура його здійснення щодо засуджених відрізняються від тих, які стосуються тимчасово заарештованих. У випадку засуджених - за реалізацію контактів із зовнішнім світом відповідає начальник в'язниці. У випадку тимчасово заарештованих осіб – за контакти із зовнішнім світом відповідає орган, у розпорядженні якого знаходяться ці особи (тобто орган, який здійснює кримінальне провадження – відповідний прокурор або суд). Побачення з тимчасово заарештованим можливе після видачі органом, у розпорядженні якого він знаходиться, наказу про згоду на побачення.

Засуджені ведуть листування за свій рахунок. У особливо обґрунтованих випадках засуджений, який не має грошових засобів, може отримати від виправної установи поштові марки, папір, та конверти для листування. У випадку, якщо тимчасово заарештований отримує від адміністрації слідчого ізолятора поштові марки для листування із правоохоронними органами та іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, омбудсменом з прав людини, омбудсменом з прав дітей, органами, призначеними на основі ратифікованих Республікою Польща міжнародних договорів, які стосуються прав людини, а також з представником, який не є захисником або юрисконсультом, кандидатуру якого було затверджено Головою палати Європейського суду з прав людини представляти засудженого перед цим судом, тимчасово заарештований отримує від адміністрації слідчого ізолятора також папір і конверти. Кореспонденція тимчасово заарештованого надсилається за посередництвом органу, у розпорядженні якого він знаходиться і підлягає його контролю; інші правила застосовуються до офіційного листування (деталі пояснить вихователь). Засуджений іноземець може листуватися з відповідною консульською установою, а у випадку її відсутності – з відповідним дипломатичним представником або працівником дипломатичного представництва, який виконує консульські обов'язки. Щоразу,

відправляючи офіційну кореспонденцію, адміністрація установи видає ув'язненому підтвердження про її вручення.

Засуджені, які відбувають кару у вигляді позбавлення волі в умовах виправної установи відкритого або напіввідкритого типів, мають гарантоване право на щоденне користування телефоном-автоматом. Засуджений, який відбуває кару у вигляді позбавлення волі в умовах виправної установи закритого типу, має можливість користування телефоном-автоматом як мінімум два рази на тиждень. Тимчасово заарештований може користуватися телефоном-автоматом за згодою органу, у розпорядженні якого він знаходиться.

Ув'язнений має можливість отримувати грошові перекази, а також надсилати такі перекази із власних грошових засобів.

У пенітенціарних установах існує можливість проведення відео розмови через Інтернет з членами сім’ї засудженого. В першу чергу можливість такого контакту надається засудженим, які є батьками або законними опікунами дітей віком до 15 років, іноземцям, глухонімим, сім'ї або близькі особи яких проживають на значній відстані від місця їхнього перебування або їхня сімейна ситуація, стан здоров'я чи матеріальне становище унеможливлює приїзд на побачення.

ПОВЕДІНКА УВ'ЯЗНЕНОГО ТА УМОВИ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Поведінка ув'язненого, і зокрема, ставлення до скоєного злочину, ступінь дотримання порядку та дисципліни, ставлення до роботи, поведінка по відношенню до інших засуджених та керівництва, будуть оцінюватися пенітенціарною комісією принаймні один раз на 6 місяців. Від цієї оцінки залежить можливість направлення засудженого до виправної установи іншого типу, де ув'язнений могтиме користуватися більшим обсягом прав. Неналежна поведінка призведе до переведення до виправної установи, де ув'язнений могтиме користуватися меншим обсягом прав. Якщо ув'язнений відрізнятиметься хорошою поведінкою, він може отримати премію. У разі порушення розпоряджень або заборон, що випливають із чинних правил, засудженого можуть притягнути до дисциплінарної відповідальності.

ЗАСОБИ ПРЯМОГО ПРИМУСУ ТА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ

Посадові особи пенітенціарної служби під час виконання своїх службових обов'язків мають право використовувати або застосовувати засоби безпосереднього примусу, якщо необхідно здійснити хоча б одну з наступних дій:

- забезпечити поведінку, що вимагається законом, відповідно до команди, виданої уповноваженою особою;
- відвернути прямий, незаконний замах на життя, здоров'я або свободу уповноваженої особи або іншої особи;
- протидіяти діям, безпосередньою метою яких є замах на життя, здоров'я або свободу уповноваженої особи або іншої особи;
- протидіяти порушенню громадського порядку або громадської безпеки;
- протидіяти прямому замаху на території, об’єкти або пристрої, які охороняються уповноваженою особою;

- охороняти порядок чи безпеку в районах чи об'єктах, які охороняються уповноваженою особою;
- запобігати знищенню майна;
- забезпечити безпеку конвоювання або супроводу;
- затримати особу, запобігти її втечі або здійснити переслідування цієї особи;
- подолати пасивний опір;
- подолати активний опір;
- протидіяти діям, які призводять до аутоагресії.

Засобами прямого примусу, якими може скористатись працівник пенітенціарної служби, є:

- фізична сила;
- кайданки;
- гамівний ремінь;
- захисний шолом;
- службовий кийок;
- водомети;
- службовий собака;
- непроникаючі боєприпаси;
- хімічні засоби паралізуючої дії у вигляді ручних розпилювачів знерухомлюючих речовин, сльозогінних гранат, інших пристроїв, призначених для розпилювання знерухомлюючих речовин;
- предмети, призначені для утихомирення за допомогою електроенергії;
- ізоляційна камера.

Про використання або вживання засобів прямого примусу складається відповідна документація, а у випадку, коли в результаті використання або вживання засобів прямого примусу дійшло до поранення особи або з'явились інші видимі ознаки загрози життю або здоров'ю цієї особи, уповноважена особа негайно надає їй першу допомогу, а при необхідності забезпечує виклик швидкої допомоги або суб'єктів, які надають послуги з рятування життя.

Якщо засобів безпосереднього примусу недостатньо або їх використання неможливе з огляду на обставини даної події, посадова особа має право використати або застосувати вогнепальну зброю.

Посадові особи пенітенціарної служби під час виконання службових обов'язків мають право здійснити принаймні одну з наведених нижче дій:

- дати відсіч прямому незаконному замаху на:

- життя, здоров'я або свободу уповноваженої або іншої особи або протидіяти діям, безпосередньою метою яких є такий замах,
- важливі об'єкти, обладнання або території,
- безпеку конвоювання або супроводу,

- необхідність протидії особі:
  - яка не виконує наказу негайно віддати зброю, вибухові речовини або інші небезпечні предмети, які можуть загрожувати життю, здоров'ю або свободі уповноваженої або іншої особи,
  - яка намагається незаконно забрати вогнепальну зброю у уповноваженої або іншої особи, яка має право її носити;

- безпосереднє переслідування особи, по відношенню до якої застосування вогнепальної зброї було допустимим у вказаних вище випадках, за винятком переслідування особи, по відношенню до якої виникла необхідність дати відсіч безпосередньому незаконному замаху у зв’язку з безпекою конвоювання або супроводу;
- необхідність унеможливити втечу особі, позбавленій волі, із слідчого ізолятора або виправної установи або конвойованій чи супроводжуваній особи, а також переслідування цієї особи;
- сигнал тривоги або виклик допомоги;
- попереджувальний постріл;
- знищення або іммобілізація безпілотного літального апарату у випадках, наведених в законі від 3 липня 2002 р. – Авіаційне право.

Про використання або вживання засобів прямого примусу складається відповідна документація, а у випадку, коли в результаті використання або вживання засобів прямого примусу дійшло до поранення особи або з’явились інші видимі ознаки загрози життю або здоров’ю цієї особи, уповноважена особа негайно надає їй першу допомогу, а при необхідності забезпечує виклик швидкої допомоги або суб’єктів, які надають послуги з рятування життя.

СВОБОДА ВІРОСПОВІДАННЯ

У Польщі, отже, і в польських в’язницях діє свобода совісті та віросповідання. Дозвіл на релігійну практику поширюється на ті конфесії та релігійні об'єднання, які легально діють на території в'язниці. В'язниці відвідують священнослужителі. Ініціатива у цьому питанні належить саме цим особам, а не адміністрації в'язниці. Священнослужителі можуть зустрічатися із ув’язненими як в групах, так і індивідуально. Якщо віросповідання ув'язненого забороняє їсти конкретні страви, а ув'язнений хоче дотримуватися цього обмеження, про це слід повідомити. Адміністрація докладе всіх зусиль, щоб задовольнити прохання, але виключно в межах своїх можливостей.

ВІЛЬНИЙ ЧАС

Спосіб проведення вільного часу залежить від ув'язненого. Однак він не може порушувати дисципліну та порядок, які є обов’язковими у в'язниці. У вільний час можна користуватися обладнанням, слухати радіо, дивитися телевізор, читати книги та пресу, а також брати участь у культурно-освітніх та спортивних заходах. Ув'язнений має право передплатити пресу за власний рахунок або користуватися пресою, придбаною адміністрацією та тією, що знаходиться у фондах бібліотеки, яка є у кожному пенітенціарному підрозділі. Ув'язнений може брати участь у заняттях, організованих у приміщенні для дозвілля, в організованих спортивних заняттях та займатися власною творчістю, а також за згодою начальника установи виготовляти та продавати виготовлені предмети. Про бажання брати участь у культурно-освітніх та спортивних заходах слід повідомити посадовій особі або вихователю. В рамках премії, призначеної начальником, ув'язнений може передати сувенір особі, яку він вкаже.

ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Ув'язнений має право на освіту та самоосвіту. У польських в’язницях існує можливість отримати освіту або підвищити рівень освіти у обсязі початкової школи, гімназії, загальноосвітнього ліцею та на курсах професійно-технічної освіти (після складення іспиту видається диплом, який підтверджує професійну кваліфікацію на рівні професійно-технічного училища або технікуму). Крім того, у в'язницях організовують навчальні курси, які підготовлюють для виконання роботи за певними професіями. Після закінчення курсу випускник отримує довідку, яка допоможе йому знайти роботу за даною професією. Пенітенціарна комісія може позбавити засудженого можливості навчатись у обсязі, який перевищує обов’язковий. Всю інформацію про можливість відвідувати школу та правила направлення на навчання та курси можна отримати у вихователя.

ДОПОМОГА ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ

Особам, звільненим із в'язниці, може бути надана необхідна допомога у пошуку роботи, житла та з інших питань, необхідних для функціонування після звільнення із в'язниці. Особам, які не мають достатніх фінансових засобів, начальник виправної установи при звільненні може надати фінансову або матеріальну допомогу. Ув'язнений, серед іншого, може отримати допомогу у вигляді одягу, взуття, продуктів харчування чи ліків. Ув'язнений повинен перевірити, чи у нього є необхідні документи (наприклад, посвідчення особи, закордонний паспорт) та чи не закінчився термін їхньої дії. Якщо ув'язнений іноземець виїжджає до місця свого проживання самостійно, і жоден родич не може йому допомогти, а також у нього немає достатньо грошей для покриття витрат на поїздку до місця проживання, він повинен зв'язатися з відповідним дипломатичним представництвом з метою отримання додаткової допомоги. Працівники консульства чи посольства зобов’язані надати допомогу в цьому питанні. Якщо всі зусилля, здійснені ув'язненим та адміністрацією в'язниці під час його перебування у виправній установі, не дали жодного результату, в обґрунтованих випадках начальник установи може дати згоду на надання фінансової допомоги на придбання квитка відповідно до чинних норм. Усі особи, звільнені з місць позбавлення волі, мають право звернутися за допомогою до відповідних - з уваги на місце проживання - центрів соціальної допомоги та кураторів, які діють при районних судах. Якщо ув'язнений іноземець після виходу з пенітенціарного підрозділу не може негайно повернутися до місця свого постійного перебування/проживання за межами Польщі, він може звернутися з клопотанням про покриття витрат на тимчасове проживання або надання притулку в центрі для бездомних до встановленої дати виїзду. Кроки з цього приводу ув’язнений повинен здійснити також під час відбування покарання, подавши прохання начальнику слідчого ізолятора або виправної установи. Номери телефонів та адреси відповідних дипломатичних представництв, органів соціальної допомоги, груп кураторської судової служби, притулків, нічліжних домів, а також всю інформацію щодо допомоги засудженим після звільнення можна отримати у вихователя.

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У кожному пенітенціарному підрозділі є принаймні одне виділене комп’ютерне місце, призначене для ув’язненого, який хоче скористатися доступом до публічної інформації на веб-сайтах у доменах BIP та gov.pl. Детальну інформацію з цього питання можна отримати у вихователя пенітенціарної установи.

ОТРИМАННЯ ДЕТАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОТРЕБ

Більш детальну інформацію, яка стосується правил поводження з ув'язненими, прав та обов'язків ув'язнених, можна знайти в польських законодавчих актах, насамперед в:

- Кримінально-виконавчому кодексі;
- постанові міністра юстиції з питань порядку та умов організації виконання покарання у вигляді позбавлення волі, яка стосується засуджених осіб;
- постанові міністра юстиції з питань порядку та умов організації виконання тимчасового арешту, яка стосується тимчасово заарештованих осіб.

За необхідності тексти цих нормативних актів будуть надані, а конкретні положення можуть бути роз’яснені. Ув'язнений також може записатись на прийом до начальника виправної установи/слідчого ізолятора та керівників окремих відділів, наприклад:

- пенітенціарного відділу – зокрема, з питань, що стосуються оцінки поведінки, вільного часу або допомоги після звільнення,
- відділу обліку - зокрема, з питань, що стосуються правових підстав позбавлення волі та строку перебування у виправній установі або слідчому ізоляторі,
- інтендантського відділу - зокрема, з питань, що стосуються харчування, оснащення камери та інших соціально-побутових питань.

Ув'язнений також може записатися на прийом у інші відділи. Якщо ув'язнений не знає, якого відділу стосується та чи інша справа, він просить вихователя вказати відповідний відділ.

ПРАВО НА ПОДАННЯ СКАРГ, ПРОХАНЬ ТА ЗАЯВ

Скарги, прохання та заяви з питань, пов’язаних із перебуванням в умовах виправної установи або слідчого ізолятора, можна подавати безпосередньо начальнику виправної установи або слідчого ізолятора. Порядок і місце прийому письмових заяв, скарг та прохань адміністрацією пенітенціарних установ визначаються у внутрішньому розпорядку, що діє в слідчому ізоляторі/виправній установі. Заяви, скарги та прохання розглядаються без зайвої затримки, не пізніше, ніж протягом 30 днів. В обґрунтованих випадках (після письмового повідомлення особи, яка подає скаргу, прохання чи заяву) цей строк може бути продовжений.

Скарги розглядаються:

- начальником виправної установи/слідчого ізолятора - якщо скарга адресована йому і не стосується його безпосередньої діяльності або безпосередньої діяльності його заступника, прийнятих ними рішень, хіба що буде признана обґрунтованою у цій сфері;

• окружним директором Пенітенціарної служби – якщо скарга стосується діяльності установи, яка ним контролюється;
• генеральним директором Пенітенціарної служби або призначеною ним особою - якщо скарга стосується діяльності окружного інспекторату Пенітенціарної служби;
• міністром юстиції або призначеною ним особою - якщо скарга стосується діяльності Центрального управління Пенітенціарної служби.

Ув'язнений також може подавати заяви, скарги та прохання в органи, які виконують рішення суду. При подачі заяви, скарги або прохання ув'язнений зобов'язаний обґрунтувати уваги, які в них містяться у ступені, який дозволяє їхній розгляд, зокрема зобов'язаний додати відповідні документи.

Якщо заява, скарга або прохання:
• спираються на одні й ті самі факти, що повторюються,
• містять вульгарні й образливі слова та фрази або кримінальний жаргон,
• не містять обґрунтування вимог, що в них заявлені, у ступені, який дозволяє їх розглянути,
• є однозначно необґрунтованими
- відповідний орган може залишити їх без розгляду.

Особи, які перебувають у виправних установах та слідчих ізоляторах, мають також право подавати скарги пенітенціарному судді та апеляційні скарги відповідно до ст. 7, § 1 КПК, в пенітенціарний суд на рішення начальника слідчого ізолятора, начальника виправної установи, директора окружної Пенітенціарної служби і генерального директора Пенітенціарної служби в зв'язку з невідповідністю цього рішення законодавству. Такий порядок подання скарги вимагає від апелянта чіткої вказівки, що рішення, прийняте у його справі, не є відповідним законодавству. У цьому випадку слід надіслати скаргу протягом 7 днів з дати вручення або оголошення рішення до органу, який видав рішення, а у випадку, якщо цей орган не буде розглядати скаргу, він передає її разом з документами у справі до відповідного суду.

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ ЗАХОДИ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ, ПОЗБАВЛЕНОЇ ВОЛІ

Юрисдикція Європейського суду з прав людини у Страсбурзі поширює свою дію на кожну державу, яка є стороною Конвенції з прав людини. Польща також підписала цю Конвенцію, що на практиці означає, що будь-яка особа, позбавлена волі в Польщі, може подавати скарги до цього суду. Подаючи скаргу до суду у Страсбурзі слід дотримуватись процедури її подання, зокрема пам'ятаючи про те, що:
• умовою розгляду скарги є вказання вичерпних персональних даних, зокрема імені, прізвища, дати та місця народження, громадянства та адресних даних заявника, а також власноручне підписання скарги – скарги, подані анонімно, не будуть розглядатися;
• перш ніж подати скаргу слід використати усі доступні засоби правового захисту у Польщі, які можуть призвести до компенсації наслідків порушення прав або безпосередньо до усунення цих наслідків;
• скарга повинна бути подана протягом 6 місяців і цей строк рахується від моменту прийняття остаточного рішення у справі ув'язненого.

Слід також пам’ятати, що у скарзі повинен міститися короткий опис справи, бути вказане порушене право, надана інформація про використання усіх касаційних заходів, а також представлені рішення, винесені у справі, з короткою інформацією про них.

Ув'язнений може скористатися правом подати скаргу до Комітету з прав людини у Женеві. Індивідуальну скаргу до Комітету з прав людини може подавати виключно особа, яка стверджує, що стала жертвою порушення прав, гарантованих Міжнародним пактом про громадянські та політичні права. Перш ніж подати скаргу до Комітету необхідно, щоб жертва порушення прав використала усі доступні у Польщі касаційні засоби. Скарга до Комітету з прав людина повинна бути подана протягом 5 років від моменту вичерпання національних інструментів правового захисту. Індивідуальну скаргу до Комітету з прав людини слід подавати на спеціальному бланку, який треба завантажити з веб-сайту Комітету з прав людини.

Листи, які містять скарги до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі, слід надсилати на адресу: The Registrar European Court of Human Rights Council of Europe F–67075 STRASBOURG CEDEX, а листи до Комітету з прав людини у Женеві слід надсилати на адресу: Petitions Team Office of the High Commissioner for Human Rights United Nations Office at Geneva 1211 Geneva 10 Switzerland.

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ТА ПЕРЕРВА У ВІДБУВАННІ ПОКАРАННЯ

Правила надання умовно-дострокового звільнення від відбування частини покарання у вигляді позбавлення волі викладені в Кримінальному кодексі, а підстави для оскарження містяться в Кримінальному-виконавчому кодексі.

Якщо засуджений бажає скористатися умовно-достроковим звільненням, він повинен виконати умову, необхідну для нього, підтвердивши, що він відбув частину покарання, а саме:

- засуджений може бути звільнений умовно-достроково після відбуття не менш як половини строку покарання;
- засуджений в умовах звичайного рецидиву - після відбуття двох третин строку покарання;
- засуджений в умовах множинних рецидивів - після відбуття трьох чвертей строку покарання;
- засуджений, вказаний у ст. 64а КК (злочинець, який протягом 5 років після відбуття не менше 6 місяців позбавлення волі за злочин вбивства у зв'язку із зґвалтуванням або за злочин проти сексуальної свободи, що карається позбавленням волі на строк не менше, ніж 8 років, вчинив таке злодіяння або злочин повторно) - після відбуття трьох чвертей покарання;
- засуджений, стосовно якого прийнято остаточне рішення про незаконне перешкоджання виконанню покарання у вигляді позбавлення волі - після відбуття трьох чвертей строку покарання;
- засуджений до кари у вигляді позбавлення волі на строк не менше 25 років - після відбуття 15 років покарання;
- засуджений до довічного ув'язнення - після 30 років позбавлення волі

- в індивідуальних випадках суд при винесенні обвинувального вироку може посилити вищезазначені вимоги щодо строків.

Якщо засуджений виконав умову відбування частини покарання, він може бути звільнений, але лише за умови, що його ставлення, властивості та особисті умови, обставини

вчинення злочину та поведінка після вчинення злочину та протягом строку покарання виправдовують переконання, що після звільнення він буде дотримуватися призначеного кримінального або запобіжного заходу та дотримуватиметься законного порядку, зокрема, не вчинить злочину повторно. Рішення про умовно-дострокове звільнення приймається пенітенціарним судом, в окрузі якого ув'язнений перебуває як засуджений. Клопотання про умовно-дострокове звільнення може подавати сам засуджений, а також його захисник, начальник виправної установи, штатний судовий куратор та прокурор. У разі відмови в умовно-достроковому звільненні скарга може бути подана протягом 7 днів з дня оголошення або вручення засудженому рішення до суду, який ухвалив оскаржуване рішення. При зверненні з клопотанням про умовно-дострокове звільнення необхідно сплатити судовий збір. Ув'язнений, який не має грошових засобів, може звернутися до суду з клопотанням про можливість звільнення від цього збору.

Перерва у виконанні покарання у вигляді позбавлення волі визначається положеннями Кримінально-виконавчого кодексу. Рішення про надання перерви приймається пенітенціарним судом, в окрузі якого знаходиться засуджений.

Для того, щоб скористатися перервою у покаранні, ув'язнений повинен виконати певні умови, передбачені законом. Суд зобов'язаний надати засудженому перерву у випадку:

- психічного захворювання засудженого,
- іншого тяжкого захворювання, що перешкоджає виконанню покарання у вигляді позбавлення волі.

Суд може надати засудженому перерву, якщо для цього є вагомі причини:

- сімейні (наприклад, хвороба члена сім' ї),
- особисті (наприклад, важливі професійні питання).

Клопотання про перерву у виконанні покарання може бути подано самим засудженим, а також його захисником, прокурором, штатним судовим куратором та начальником виправної установи. Суд приймає рішення про надання перерви у виконанні вироку у вигляді наказу, який може бути оскаржений протягом 7 днів з дня оголошення або вручення наказу в суді, який виніс оскаржуваний наказ.

ПЕРЕДАЧА ВИРОКУ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Іноземець, законно засуджений польським судом, може звернутися із клопотанням про виконання вироку про позбавлення волі, винесеного йому в іноземній державі. У зв'язку з цим діють норми Кримінально-процесуального кодексу, які регулюють принципи:

- прийняття та передачі судових рішень для виконання;
- подання заяви до органу держави-члена Європейського Союзу про виконання вироку про кару у вигляді позбавлення волі.

Положення Кримінально-процесуального кодексу не застосовуються, якщо міжнародною угодою, стороною якої є Республіка Польща, передбачено інше. У першому випадку органом, який може подати заяву про передачу іноземця, законно засудженого польським судом до кари у вигляді позбавлення волі, є міністр юстиції. Заява надсилається до

компетентного органу держави, громадянином якої є засуджений. Заяві має передувати рішення компетентного суду про допустимість передачі рішення для виконання за кордон, згода засудженого на передачу та оцінка того, що діяння, яке послужило підставою для засудження в Польщі, є злочином також за законодавством держави, громадянином якої є засуджений. Компетентний орган іноземної держави також може звернутися з заявою про передачу іноземця. У другому випадку, за умови остаточного рішення польського суду щодо іноземця про виконання вироку кари у вигляді позбавлення волі, районний суд, в окрузі якого прийнято рішення, за згодою засудженого може звернутися з проханням про виконання рішення безпосередньо до компетентного суду або іншого органу держави-члена Європейського Союзу. Передача відбувається, насамперед, виходячи з передумови громадянства засудженого. До передумов ініціювання вищезазначеної процедури належить також переконання, що передача рішення для виконання дозволить досягти виховних і профілактичних цілей покарання більшою мірою. Окружний суд є відповідною інстанцію, яка приймає рішення про передачу рішення до виконання, а заява про відкликання також може бути подана засудженою особою та відповідним судом або іншим органом держави-члена Європейського Союзу. Слід також зазначити, що положення Кримінально-процесуального кодексу передбачають винятки з вимоги про отримання згоди засудженого на передачу.

ЗАЯВА ПРО НАДАННЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ

Іноземці, які знаходяться у виправних установах та слідчих ізоляторах і бояться повернення до країни походження, мають право подати клопотання про отримання статусу біженця. Таке клопотання подається в письмовій формі через коменданта відділення або коменданта прикордонної служби, сфера дії якого поширюється на місцезнаходження слідчого ізолятора або виправного закладу, в якому знаходиться особа, яка бажає подати клопотання про надання міжнародного захисту.

У клопотанні засуджений повинен вказати свої персональні дані (прізвище, ім'я, дату народження, громадянство) та вказати мову (мови), якою він спілкується. Всю інформацію з цього питання можна отримати у начальника пенітенціарної установи.